

MOLIERE: TARTUFFE. Ljubljana: MK, 1956. sg. L.A I 1736/8

- komedija o svetohlincih in licemerjih
- prva inačica že 1664, le 3 dejanja, rokopis ni ohranjen, prepovedana, češ da žali cerkev in boga
- Moliere je tako napisala še eno različico igre, vendar je bila tudi ta takoj prepovedana
- moliere je spet pisal kralju, vendar mu ta ni mogel ugoditi, ker je bila cerkev močnejša
- leta 1669 se Moliere zahvaljuje kralju, ker mu je omogočil uprizoritev tretje inačice, ki jo danes tudi edino poznamo
- od druge se malo razlikuje, bistvena razlika je v naslovu (2. je imela drugačen naslov) in v stihih z rimami
- na premieri je Orgona igral M. sam, njegova žena Elmiro
- velikanski uspeh, igrali več kot 80x
- podoba licemerca so upodobili že pred M.
- Scarronova novela Hinavci naj bi dala M. pobudo za brezsrčna in hinavska T.' priznanja Orgonu
- glavni vir za komedijo vsekakor življenje in izkušnje s hinavci v okolju
- ostra satirična komedija
- preprosta vsebina, toda zgodba je dobro zapletena in zgrajena
- konverzacijski prizori, prizori z veliko napetostjo
- klasična zgradba dejanja, značaji oseb – ni vsestranske barvitosti, toda vseeno zaživijo pred nami; poudarja predvsem tipične lastnosti (Orgon – lahkoveren, pobožen, Pernellovka – pobožnjaška, tiranska, Damis – preprost mladenič, Marijana – prisrčna, svojeglava, Kleant – liberalec, zmernež, nekakšen rezoner, prvi začne sumiti Tartuffa, Dorina – preprosta služabnica, ljudska, nabrita, zdravi duh komedije)
- vse je v ravnovesju: vsebina, dejanje, značaji
- dober dialog
- služabniki so ljudje iz ljudstva, ki so zastopniki pristnosti, zdravja, naravnosti
- T. tako dobro orisan, da je njegova podoba prešla v pregovor; ni na prvi pogled to, kr v resnici je, zato ga težko spregledajo
- kritika na policijskega uradnika, ki poseže v dogajanje, M. ga je vrnil zaradi razrešitve in hvaležnosti do kralja, ki mu je pomagal v boju z zopniki, da je lahko komedijo postavil na oder
- očitali, da ni napadel le svetohlincev, ampak tudi cerkev in boga, vero; to iz same komedije ni razvidno, tudi M. sam je ta očitek zavrgel
- Pernellovka oblastna ženska brez dlake na jeziku; vsakemu kaj očita
- služabnica Dorina in Orgonov sin Damis ne marata človeka, ki ga je oče vzel v hišo
- Pernellovka ga zagovarja, da je dober Čl, poštenjak, da jih bo vodil na pravo pot; skupaj s sinom Orgonom je povsem nora nanj, njega je Tartuffe še bolj zmešal kot njo, zdaj Orgon zaupa samo še njemu, ga časti
- Orgon se vrne s potovanja, takoj ga zanima, kako je doma; Dorina mu poroča, da je bila njegova žena hudo bolna, toda njega zanima samo, kako je s Tartuffom; le-temu se godi kot kralju, toda za Orgona je še zmeraj ubožček, ženinih težav pa sploh noče slišati
- Kleant, njegov svak, ga svari pred Tartuffom, cepinom, ki ga je Orgon pobral kar na cesti in velikodušno sprejel v hišo, toda Orgon ne prenese, da bi kdor koli rekel kakšno besedo čez T.
- zdi se mu tako pobožnjaški in pošten, da nikakor ne more biti slepar, kot bi mu ga radi predstavili; srečal ga je v cerkvi, kjer vsak dan vneta molil in se branil miloščine, sedaj, ko ga je vzel k sebi, pa skrbi za Orgonovo čast, za njegovo ženo
- Kleant ga svari pred njegovimi znanci, ki so vsi po vrsti licemerji
- povpraša ga še o hčeri, katere roko je obljubil Valeru, sedaj pa se s poroko odlaša; Orgon noče dati jasnega odgovora, očitno pa je, da mu je žal za besedo, ki jo je dal Valeru
- hčerki pove svoj namen, da se bo poročila s T., kar ji ni všeč, vendar se mu ne upre; ugovarja mu služabnica Dorina, ki tudi skuje načrt, kako ga bodo pretentali; Marijana in Valer se ne smeta več videvati, ona se mora pretvarjati, da soglaša, vendar mora vse skupaj zavlačevati; enkrat naj ima nahod, drugič kakšno slabo znamenje ...
- Dorina in Orgonov sin Damis prisluškujeta pogovoru med T in Elmiro, O' ženo; T očitno osvaja Elmiro in Damis se odloči, da ga bo razkrinkal pri očetu; seveda oče raje verjame T, ki ga prosi milosti in se dela ubogega, na koncu celo razdedini sina in se odloči, da mora biti poroka še tisti dan

- Orgon prepíše vse na T, čeprav ga skušajo vsi prepričati, da bi uvidel svojo zmoto in T' sleparstvo; Elmira mu veli, naj se skrije pod mizo, ona pa bo govorila s T, tako da se bo Orgona na lastna ušesa lahko prepričal, kakšen hinavec je T; Elmiri res uspe iz T zvabiti priznanje ljubezni do nje in priznanje, kako ima O na vrvi, da ga vleče za nos; O ga skuša nagnati iz hiše, pa se izkaže, da je T lastnik vsega in je on tisti, ki lahko celo družino nažene; sedaj se pokaže v pravi luči, O pa spozna svojo zaslepljenost
- že pride uradnik z nalogom, da se izselijo in celo, da zapro Orgona zaradi sodelovanja pri pobegu prijatelja iz države, dokumente o tem je skrival v skrinjici, ki jo je zaupal T, ta pa jo je sedaj odnesel kralju; kljub vsemu se na koncu vse srečno izteče, ker se izkaže, da ima T na vesti ogromno zločinov in mora on v zapor, Orgonu pa kralj vse odpusti, ker je mu vedno vdano služil

DON JUAN ALI KAMNITI GOST, 1665

- kot trilogija (*Tartuffe*, *Don Juan*, *Ljudomrznik*)
- moralno angažirani monologi, ki so prekinjani s komičnim komentarjem (Don Juanove prekinja njegov služabnik Sganarelle)
- od commedie dell'arte (čista situacijska komika) se komika v Moliereu razvije do komedije s tragičnim prizvokom
- Moliere piše v času propada plemstva, vzpona meščanstva, ko postane temeljna kategorija dbe denar
- kritika leti na močne in vplivne, samo oblast pusti pri miru
- Don Juana je poznal iz španskih virov (Tirso de Molina)
- it komedijanti so takrat igrali svojo verzijo
- igra je razdeljena na epizode, ki bi lahko stale same zase, povezuje pa jih enotna nit
- posamezne slike samo potrjujejo, manifestirajo idejo
- zgodba je že znana, razbije jo na fragmente, jo komentira
- spremljamo Don Juana, njegova zadnja dva dni, za njim stojijo ženske, katere je osvajal, pred njim pa samo še brezno
- služabnik Sganarelle je Juanov alter ego, skozi njega prikaže M. svoj odnos do Juana
- Don Juan je svobodnjak, ateist; živi zaradi užitka, igra se z Bogom, ga izziva, zato konča v peklu
- na koncu čaka Juana kazen, ki znova vzpostavi Boga
- M. hoče še enkrat razgaliti svetohlince (kot v *Tartuffu*), zato se vmes don Juan prelevi v svetohlinca, ki naj bi stopil na pravo pot in se odkupil za svoje grehe
- don Juan ni svetohlinec, se samo pretvarja, to vzame kot instrument, da se izogne posledicam zapeljevanja
- kazen, ki ga doleti, je kazen za svetohlinstvo, nebo kaznuje, tistega, ki se pretvarja (ne don Juana, zapeljiva, ki je posebljen greh)
- don Juan zapeljuje ženske, obljublja jim poroke, že v naslednjem trenutku pa se je pripravljen poročiti z drugo
- je sam, za samoto se je zavestno odločil; služabnik ni njegov sogovornik; Juan se ne zna pogovarjati, njegove replike so dolgi monologi
- njegov namen je osvajanje žensk, ta njegova strast je totalna (v ženski išče užitek, ki mine, takoj ko jo osvoji, ko je njegov cilj dosežen)
- preko ženske komunicira don Juan z družbo; ko jo zavrže, zavrže tudi dbo
- don Juan je čist junak; nanj deluje natura, kateri dodaja estetiko (je častilec lepote); ko se poskuša integrirati v dbo (s tem, da se zavestno odloči za svetohlinstvo), se še bolj odtuji od ljudi, to je začetek njegovega konca
- kriv ni več don Juan, kriv je svet, ki spodbuja svetohlinstvo; don Juan postane tragičen junak
- don Juan je kaznovan, vendar svoje zmote ni priznal, ni se pokesal; db z njegovo smrtjo ne dobi zadoščenja
- don Juan provocira, svojo okolico sili k temu, da se opredeljuje
- na koncu poseže v igro metafizika, Bog
- za Moliere Bog nedvomno obstaja, toda Bog svetohlincev ni resnični Bog (ta Bog kaznuje nedolžne in nagrajuje krive; hkrati pa je to legalni Bog, za katerim stojita Cerkev in Dž)
- Don Juan je igra o Bogu, ki je v lasti peščice ljudi na oblasti